

Sygn. akt I ACz 1198/12

POSTANOWIENIE

Dnia 3 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: SSA Krzysztof Sobierajski

Sędziowie: SSA Hanna Nowicka de Poraj

SSA Barbara Górczanowska

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2012 r., w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku **Z. B., G. K., A. S., A. N. i M. N., A. K. i J. K., E. G. i L. G., M. S. i J. S., M. B., K. C. i R. C.**

przy uczestnictwie (...) **spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą w K.**

o udzielenie zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania

na skutek zażalenia obowiązanego od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie, Wydział I Cywilny, z dnia 5 kwietnia 2012 r., sygn. akt I Co 134/12

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wniosek o udzielenie zabezpieczenia oddalić;
2. odstąpić od obciążania wnioskodawców obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w K..

UZASADNIENIE

Uprawnieni Z. B., G. K., A. S., A. N. i M. N., A. K. i J. K., E. G. i L. G., M. S. i J. S., M. B., K. C. i R. C. złożyli wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego przed wszczęciem postępowania o upoważnienie ich (na zasadzie art. 480 k.c.) do wykonania zastępczego na koszt obowiązanego, polegającego na usunięciu usterek w zakresie fundamentów i podpiwniczenia, konstrukcji, stolarki okiennej i drzwiowej, dachu oraz elewacji o łącznej wartości 388.374,27 złotych na nieruchomości wspólnej, położonej przy ul. (...) w K., zabudowanej budynkami mieszkalnymi nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...) oraz na nieruchomości stanowiącej współwłasność wnioskodawców, położonej w K. przy ul. (...), utworzonej z działki nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...), ewentualnie – w razie uznania przez Sąd, że brak jest przesłanek do upoważniania do wykonania zastępczego – o usunięcie wad przez obowiązanego w opisanym wyżej zakresie. We wniosku wskazano, że zabezpieczenie miałyby polegać na ustanowieniu wobec obowiązanego zakazu zbywania udziału, wynoszącego (...) części we współwłasności nieruchomości, położonej przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny, postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2012r. sygn. akt I Co 134/12, uwzględnił wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia przed wszczęciem postępowania i wyznaczył wnioskodawcom dwutygodniowy termin do wytoczenia powództwa. Sąd Okręgowy uznał, że w przedmiotowej sprawie uprawnieni uprawdopodobnili istnienie roszczenia oraz istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Sąd I instancji argumentował, że wnioskodawcy załączonymi dokumentami uprawdopodobnili roszczenie, przedstawiając wykaz usterek, jak również kosztorys koniecznych prac, sporządzony przez inspektora nadzoru budowlanego.

W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawcy uprawdopodobnili także istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, skoro współwłasność przedmiotowej nieruchomości jest jedynym znanym majątkiem obowiązanego, a jego wyzbycie lub obciążenie może spowodować, że uzyskanie środków na pokrycie wydatków będzie niemożliwe.

Powyższe postanowienie w całości zaskarżyła obowiązana, zarzucając naruszenie art. 730¹ § 1 w zw. z § 2 k.p.c. poprzez udzielenie zabezpieczenia pomimo braku uprawdopodobnienia roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, a nadto art. 740 § 1 k.p.c. poprzez niedoręczenie odpisu postanowienia obowiązanemu. Uzasadniając podstawy zaskarżenia, skarżący wskazał, że zapoznał się szczegółowo ze stanem technicznym budynku i usunął wszelkie występujące usterki. Obowiązana spółka zakwestionowała także twierdzenia uprawnionych o złym stanie finansowym skarżącej, podając, że rozpoczęła sprzedaż mieszkań dopiero w 2010r. i począwszy od tego roku spółka wykazuje zysk, a zastosowany przez Sąd sposób zabezpieczenia doprowadzi do powstania szkody w majątku obowiązanej.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od wnioskodawców na rzecz obowiązanego kosztów postępowania wedle norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie, wnioskodawcy wnieśli o jego oddalenie oraz o zasądzenie od obowiązanego na rzecz uprawnionych zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione, jednakże z innych przyczyn, niż te wskazane przez skarżącego.

Na wstępie zauważyć należy, że wnioskodawcy wystąpili o udzielenie zabezpieczenia roszczenia o upoważnienie ich (na zasadzie art. 480 k.c.) do wykonania zastępczego na koszt obowiązanego, polegającego na usunięciu usterek w zakresie fundamentów i podpiwniczenia, konstrukcji, stolarki okiennej i drzwiowej, dachu oraz elewacji o łącznej wartości 388.374,27 złotych na nieruchomości wspólnej, położonej przy ul. (...) w K., zabudowanej budynkami mieszkalnymi nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...) oraz na nieruchomości stanowiącej współwłasność wnioskodawców, położonej w K. przy ul. (...), utworzonej z działki nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...)/9, ewentualnie – w razie uznania przez Sąd, że brak jest przesłanek do upoważniania do wykonania zastępczego – o usunięcie wad przez obowiązanego w opisanym wyżej zakresie. W ocenie Sądu Apelacyjnego uprawnieni wadliwie skonstruowali przyszłe powództwo jako powództwo z roszczeniem ewentualnym, skoro konstrukcja taka wymaga, żeby zarówno roszczenie główne, jak i roszczenie ewentualne pozostawały ze sobą w związku (roszczenie ewentualne wchodzi w miejsce roszczenia głównego, gdy uwzględnienie tego pierwszego z przyczyn prawnych czy faktycznych nie jest możliwe). W niniejszej sprawie zaś uprawnienie do wykonania zastępczego i roszczenie o spełnienie świadczenia wzajemnie się wyłączają (zob. Z. Radwański, Glosa do wyroku SN z dnia 16 stycznia 1991 r., I CR 776/90, OSP 1992, z. 5, poz. 108). Praktyka sądów dopuszcza wprawdzie możliwość zgłaszania żądań „ewentualnych”, w potocznym tego słowa znaczeniu, jednakże wówczas zgłoszenie roszczenia ewentualnego jest szczególnym przypadkiem kumulacji przedmiotowej roszczeń, w którym uprawniony z jednego stanu faktycznego wywodzi i przedstawia do rozpoznania sądu kilka odrębnych żądań.

Podkreślenia wymaga, że w przypadku konstrukcji powództwa z roszczeniem „ewentualnym”, Sąd rozpoznaje żądanie „ewentualne” i orzeka o nim dopiero po oddaleniu głównego żądania pozwu. Ocena zatem zasadności roszczenia ewentualnego możliwa jest dopiero po stwierdzeniu przez sąd, iż brak jest podstaw do uwzględnienia roszczenia głównego. W takiej zaś sytuacji przyjęcie, że uprawnieni uprawdopodobnili roszczenie zasadnicze, prowadzi do wniosku, że roszczenie ewentualne w ogóle nie podlega ocenie pod kątem spełnienia przesłanek art. 730¹ § 1 k.p.c.

Roszczenie zasadnicze uprawnionych zostało uznane przez Sąd Okręgowy za uprawdopodobnione, a wobec niestwierdzenia zmiany okoliczności od ostatecznego orzekania w przedmiocie wniosku uprawnionych, brak jest

podstaw do wyrażania w tym zakresie odmiennej oceny, niż to przyjął Sąd Apelacyjny w Krakowie w postanowieniu z dnia 24 maja 2012r. sygn. akt I ACz 790/12. Należy mieć jednak na względzie, że stosownie do art. 736 § 1 pkt 1 k.p.c. we wniosku o udzielenie zabezpieczenia oznaczyć należy żądany sposób zabezpieczenia, co ma takie znaczenie, iż sąd związany jest granicami wniosku i nie może zastosować sposobu zabezpieczenia innego, aniżeli wskazany przez uprawnionego we wniosku. Z uwagi na związanie Sądu granicami wniosku o zabezpieczenie, nie było możliwe udzielenie zabezpieczenia, a to dlatego, że wskazany przez uprawnionych sposób zabezpieczenia jest nieadekwatny do roszczenia, jakie uprawnieni zamierzają skierować przeciwko obowiązanemu.

Z treści wniosku o zabezpieczenie wynika, że uprawnieni zamierzają wytoczyć powództwo oparte na art. 480 k.c., tj. będą domagali się umocowania przez sąd do tzw. wykonania zastępczego na koszt obowiązanego. W obowiązującym stanie prawnym upoważnienie do zastępczego wykonania czynności na koszt dłużnika wierzyciel może uzyskać bądź w postępowaniu rozpoznawczym (art. 480 k.c.), bądź też w postępowaniu egzekucyjnym (art. 1049 §1 k.p.c.), a w obu tych przypadkach orzeczenie sądu stanowiło będzie umocowanie wierzyciela do wykonania czynności na koszt dłużnika i nic ponadto. Treścią wyroku, jaki zostanie wydany w wyniku uwzględnienia powództwa opartego na przepisie art. 480 k.c. będzie możliwość doprowadzenia własnym działaniem do wykonania zobowiązania. W związku z tym powództwo zmierzające do uzyskania umocowania do wykonania zastępczego bez wątplenia obejmuje roszczenie o charakterze niepieniężnym, co zresztą wnioskodawcy wskazują we wniosku. Z uwagi na niepieniężny charakter roszczenia zabezpieczenie wniosku powinno nastąpić według zasady określonej w art. 755 k.p.c. W przeciwieństwie do zabezpieczeń roszczeń pieniężnych, ustawodawca w art. 755 k.p.c. wprowadza otwarty katalog możliwych sposobów zabezpieczeń roszczeń niepieniężnych. Zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego może nastąpić w każdy sposób, jaki stosownie do okoliczności będzie odpowiedni, tj. w sposób, jaki z jednej strony zapewni uprawnionemu należyłą ochronę prawną, a z drugiej nie obciąży obowiązanego ponad potrzebę (art. 730¹ § 3 k.p.c.). W powołanym przepisie ustawodawca przykładowo wskazał, iż możliwe do wykorzystania są sposoby przewidziane dla zabezpieczeń pieniężnych oraz sposoby wskazane w pkt 1-5, co nie wyklucza możliwości zastosowania innych nieznanymi kodeksowi sposobów, jakie sąd uzna za odpowiednie. W tak nakreślonych ramach sąd może wybrać każdą stosowną formę zabezpieczenia. Swoboda w wyborze sposobu zabezpieczenia ulega jednak ograniczeniu bądź to z wyraźnego przepisu ustawy, bądź z zasad ogólnych. W niniejszej sprawie zastosowanie sposobu zabezpieczenia, przewidzianego w art. 755 § 1 pkt 2 k.p.c. nie może mieć miejsca, gdyż wskazany w powyższym przepisie zakaz dotyczy wyłącznie przedmiotów lub praw objętych postępowaniem. Niniejsze postępowanie nie dotyczy zaś udziałów obowiązanego w prawie własności nieruchomości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wskazany przez uprawnionych sposób zabezpieczenia nie zmierza do zapewnienia ochrony roszczeniu, z którym zamierzają oni wystąpić przeciwko obowiązanej spółce, ale jego celem jest – de facto - zabezpieczenie roszczenia, które może powstać dopiero w przyszłości. Zauważyć bowiem należy, że istotą zastępczego wykonania jest podjęcie przez wierzyciela czynności, zmierzających do wykonania zobowiązania zgodnie z jego treścią. W tym też przejawia się cel postępowania, którego przedmiotem będzie zgłoszone przez wnioskodawców roszczenie. Sama zaś kwestia uzyskania od obowiązanego zwrotu kosztów przeprowadzonych prac nie stanowi przedmiotu tego postępowania. Dopiero z chwilą wykonania przez wierzyciela czynności, do jakich został umocowany przez sąd, zobowiązanie dłużnika do spełnienia świadczenia zamienia się w obowiązek zwrotu kosztów poniesionych przez wierzyciela.

Przypomnienie tych zasad pozwala stwierdzić, że przedmiot procesu nie obejmuje - poza samym żądaniem - innych roszczeń uprawnionych w stosunku do podmiotu obowiązanego. Dzieje się tak z samej istoty rzeczy wskazującej na to, że w okresie procesu wnioskodawcom nie przysługuje jeszcze roszczenie o zwrot kosztów prac przeprowadzonych na rachunek obowiązanego, gdyż sprawa takich roszczeń może stać się aktualna dopiero po wykonaniu prac zgodnie z upoważnieniem sądu. Nie można jednakże nie zauważyć, że wniosek o zabezpieczenie żądania może wynikać z obawy, iż zła działalność doprowadzi w spółce do sytuacji kryzysowej i niemożności poniesienia kosztów przeprowadzonych prac. Jest to jednak kwestia, która wykracza poza cel procesu. Wierzyciel, który w postępowaniu sądowym otrzymał upoważnienie do wykonania czynności na koszt dłużnika, może na podstawie art. 1049 § 1 k.p.c. żądać przyznania mu

przez sąd sumy potrzebnej do wykonania tej czynności (zob. uchwała SN z dnia 10 maja 1989 r., III CZP 36/89, OSNC 1990, nr 4–5, poz. 56) i taki kształt może przybrać akcja zapobiegawcza wierzyciela.

Na marginesie zauważyć należy, że nawet gdyby przyjąć, że pośrednim celem niniejszego postępowania jest uzyskanie przez wierzyciela zwrotu kosztów wykonania zastępczego, brak jest podstaw do udzielenia zabezpieczenia tego roszczenia pieniężnego w sposób wskazany w art. 747 pkt 3 k.p.c., gdyż sposób ten dotyczyć może wyłącznie nieruchomości, która nie ma urzędzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu.

W świetle powyższego, wobec braku podstaw do zastosowania wskazanego przez uprawnionych sposobu zabezpieczenia przy związaniu sądu granicami wniosku (art. 738 k.p.c.), wniosek o udzielenie zabezpieczenia nie mógł zostać uwzględniony, co skutkuje koniecznością zmiany zaskarżonego postanowienia, o czym orzeczono jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

W związku z wnioskiem o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, zamieszczonym w zażaleniu, Sąd Apelacyjny rozstrzygnął także o tych kosztach, odstępując od obciążania uprawnionych obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz (...) sp. z ograniczoną odpowiedzialnością sp. komandytowa w K. na zasadzie art. 102 k.p.c. jak w pkt 2 sentencji. W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie mamy do czynienia z przypadkiem szczególnie uzasadnionym, skoro roszczenie uprawnionych zostało uprawdopodobnione co do zasady, zaś uwzględnienie środka odwoławczego strony obowiązanej nie wynikało z podzielenia argumentów, przedstawionych przez jej pełnomocnika w zażaleniu, lecz wskutek okoliczności, uwzględnionych przez Sąd odwoławczy z urzędu.